

Motion till riksdagen 2022/23:1225

av **Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V)**

Biståndsbudgeten

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återinföra enprocentsmålet för svenskt bistånd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör verka för ett förändrat regelverk inom OECD-Dac i syfte att skärpa möjligheterna till avräkningar för inhemskt flyktingmottagande och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen årligen bör återkomma till riksdagen med en skrivelse där avräkningarna redovisas tydligt och transparent och tillkännager detta för regeringen.

2 Regeringens avräkningar urholkar biståndet

Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina chockade hela världen. Hittills har mer än en fjärdedel av Ukrainas befolkning tvingats på flykt. Människor tvingas lämna sina hus och hem, familjer splittras, antalet våldtäkter ökar och gravida tvingas föda sina barn i skyddsrum och på tunnelbanestationer. Sverige och resten av Europa måste gemensamt ta ansvar för att välkomna de människor som nu flyr den ryska attacken.

Den förra socialdemokratiska regeringen valde att finansiera mottagandet av människor som flyr Ukraina genom avräkningar i biståndsbudgeten. De aviserade i april i år att 9,2 miljarder kronor skulle tas från biståndet under 2022. Det innebar en omfattande minskning av den befintliga biståndsbudgeten. Summan motsvarar nästan en femtedel av biståndet och är mer pengar än det sammanlagda biståndet till Sveriges 10 största samarbetsländer. Sida varnade för att resurserna för viktiga frågor så som mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer närapå skulle tvingas halveras. Det ursprungliga beloppet har sedan sjunkit i flera steg. I budgetpropositionen för 2023 landar kostnaderna för mottagande av asylsökande och skyddsbehövande 2022 på drygt 6 miljarder kronor.

Med ett ansträngt klimatnödläge, en coronapandemi som fortfarande pågår runt om i världen, enorma globala klyftor, brist på grundläggande demokratiska rättigheter i många länder och brist på basala nödvändigheter såsom rent vatten och mödravård är behoven av bistånd enorma.

De senaste åren har de humanitära behoven ökat kraftigt. De väpnade konflikterna har blivit fler och mer långvariga och många länder har drabbats hårt av de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin. För första gången på årtionden ökar fattigdomen i världen. Bara under 2022 ökade antalet människor i extrem fattigdom till 719 miljoner enligt Världsbanken, vilket gör att 9,3 procent av hela världens befolkning lever i fattigdom. Orsaken är en rad globala kriser som överlappar varandra – klimatkrisen, coronapandemin, höjda livsmedelspriser och ett växande antal krig och konflikter. Klimatförändringen slår redan hårt mot många fattigare länder och driver människor på flykt. FN varnar för att extrema väderhändelser är det nya normala. På vissa platser i världen kan temperaturer på uppemot 60 grader komma att nås redan inom några decennier. Också den demokratiska utvecklingen i världen går bakåt. En övervägande majoritet av alla människor, 70 procent, lever i diktaturer. Enligt årets demokrati rapport från Varieties of Democracy-institutet (V-Dem) vid Göteborgs universitet är den demokratiska nivån för den genomsnittliga världsmedborgaren tillbaka på 1989 års nivåer. Trots det har inte världens samlade humanitära finansiering ökat i samma takt. Enligt FN-organet OCHA är en av 29 människor i världen beroende av humanitärt stöd. En drastisk ökning sedan tidigare år.

Den förra regeringen satte Sida i en svår situation. Att de genom sitt beslut undergrävde det så viktiga enprocentsmålet bäddade också för att den nya moderatledda regeringen kunde kasta svensk biståndspolitik överbord. Det är otvivelaktigt så att detta har skadat Sveriges anseende i biståndsvärlden. Först tvingades Sida att bryta överenskommelser med både multilaterala organisationer och framför allt civilsamhällesorganisationer, och sedan drogs biståndet drastiskt ner. Osäkra prognoser för avräkningarna leder dessutom till en stor ryckighet i biståndsbudgeten som motverkar den långsiktighet som så väl behövs.

Den nya regeringen med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna överger med stöd av Sverigedemokraterna Sveriges enprocentsmål och ersätter det med ett treårigt mål satt i kronor och ören. I ett första steg fryser man det strax under nuvarande nivå, men prognosen visar att det snabbt kommer att bli en betydande sänkning i förhållande till BNI. Samtidigt slår Tidöavtalet fast att biståndet ska användas som ett verktyg för att uppnå migrationspolitiska villkor. Det är ett avsteg från själva grundprincipen om bistånd och strider mot principerna om effektivt bistånd.

Att regeringen därmed bryter med en lång tradition av svensk biståndspolitik är förödande. Att sänka biståndet i en tid när behoven är som allra störst är ett slag mot de människor som har det allra svårast i världen. Det innebär att viktiga demokratiseringar, stöd till flickors skolgång, projekt för vattenrening och andra projekt aldrig kommer att komma till stånd. Att regeringen inte ens kommer med en procentsats i förhållande till BNI innebär att man har möjlighet att sänka biståndet ytterligare framöver. Att dessutom villkora biståndet med krav på mottagarländerna att ta tillbaka människor som flytt är ett avsteg från själva biståndets kärna – att det ska vara till för mottagaren, inte givaren.

Vänsterpartiet står i solidaritet med världens fattiga. Vi accepterar inte en svensk biståndspolitik som inte tar hänsyn till människors behov och lidande världen över. Vi

värnar enprocentsmålet och lägger förslag om att dessutom utöka det ytterligare i form av ett additionellt klimatbistånd. Läs mer i vår budgetmotion 2022/23:1299.

Regeringen bör återinföra enprocentsmålet för svenskt bistånd. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringens val att minska biståndet kommer att få mycket allvarliga konsekvenser. För att inte dessutom ytterligare urholka biståndet är det särskilt viktigt att begränsa avräkningarna för flyktingmottagande.

Sverige har en viktig roll i att tillsammans med de som tror på en multilateral världsordning motarbeta en negativ utveckling, och i stället stärka stödet för bistånd. Det blir betydligt svårare med en regering som dramatiskt minskar biståndet och undergräver förtroendet för biståndssystemet. En viktig åtgärd blir att säkerställa att biståndet inte urholkas genom avräkningar till flyktingmottagande.

Enligt biståndsorganisationen Forum CIV är Sverige ett av de EU-länder som gör allra störst avräkningar för flyktingmottagandet. Det är oroande, inte minst eftersom att erfarenheten från när Sverige tidigare ökade avräkningarna för inhemskt flyktingmottagande i mitten av 2010-talet ger vid handen att andra länder följer efter.

Färre flickor kommer kunna gå till skolan, färre personer kommer få hivprevention och fler kommer svälta. Civilsamhällesorganisationer som arbetar i Ukraina med att samordna humanitär hjälp, koordinera flyktvägar och sprida viktig kunskap om desinformation riskerar att förlora sitt stöd. Helt enkelt kommer färre människor få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Sverige har alla möjligheter att vara en fristad för människor på flykt från Rysslands anfallskrig och andra i behov av skydd, utan att behöva göra avkall på det internationella biståndet. Det är tydligt att regelverket för avräkningar behöver bli striktare.

Regeringen bör i sitt arbete verka för ett förändrat regelverk inom OECD-Dac i syfte att skärpa möjligheterna till avräkningar för inhemskt flyktingmottagande. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3 En ökad transparens

Ett problem som pågått under lång tid och som Vänsterpartiet upprepade gånger har kritiserat är bristen på transparens när det gäller avräkningarna. Den tidigare regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2022 avräkningarna något tydligare än tidigare år. Den nya beräkningsmodellen och regeringens redovisning är dock fortfarande inte tillräckligt tydliga. Det är ett demokratiskt problem. För att det ska vara möjligt att granska och följa förändringar över tid är det centralt att regeringen tydligt redovisar till riksdagen vad man faktiskt gör.

Regeringen bör årligen återkomma till riksdagen med en skrivelse där avräkningarna redovisas tydligt och transparent. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Kajsa Fredholm (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Håkan Svenneling (V)

Linda Westerlund Snecker (V)